

УДК 631

**ВПЛИВИ ІОНІЗУЮЧОГО ВИПРОМІНЮВАННЯ НА ГІБРИДИЗАЦІЮ
ЗЛАКОВИХ**

Ільїнський О.М., Панкова О.В.

*(Харківський національний технічний університет сільського господарства
імені Петра Василенка)*

Встановлено достовірний вплив гамма-опромінення, доза якого сприяла визначальній дії на зав'язуваність гібридних зернівок при схрещуванні різних видів пшениці ярої з житом ярим. Так, частка впливу дози опромінення в комбінації схрещування *T. aestivum* / *S. cereale* складала 55%, в комбінації *T. durum* / *S. cereale* 62%.

Аналіз результатів отриманих у комбінаціях схрещувань показав, що зав'язуваність гібридних зернівок краще в комбінації схрещувань *Tr. aestivum* / *Gaselle* та *Tr. durum* / *Gaselle*. Використання в якості батьківської форми сорту жита *Rogo* приводить до зниження зав'язуваності гібридних зернівок.

Зав'язуваність гібридних зернівок значно нижче в комбінації схрещувань *Tr. aestivum* / *Secale cereale*. Так, у комбінації схрещувань *Tr. durum* / *Secale cereale* зав'язуваність гібридних зернівок у середньому за роки проведення дослідів становила 30,0-29,1% в залежності від варіанту досліду, тоді як у комбінації схрещувань *Tr. aestivum* / *Secale cereale* вона коливалась в межах від 1,1% до 9,6%.

Сходи гібридів першого покоління, одержані внаслідок гібридизації твердої і м'якої пшениці з житом, за своїм ростом і розвитком мали різкі відмінності від росту і розвитку батьківських форм, які полягали у зниженні темпів росту і розвитку рослин, у зміні характеру кущіння, наявності листя, забарвленості, яка була інтенсивнішою у батьківських форм. У частини гібридних рослин спостерігалось явище гібридного некрозу, яке призводило до зниження життєздатності або повного відмирання рослин у фазі трьох-чотирьох листків.

Встановлена зворотна залежність життєздатності гібридних зернівок від легкості зав'язування. Найбільша кількість зернівок у всіх варіантах досліду формується при гібридизації *Tr. durum* / *Secale cereale*, але вони мало життєздатні. Гібридні зернівки, одержані внаслідок схрещування м'якої пшениці і жита, хоча і були малочислені, але в той же час, вони були краще виповнені та мали більш високу схожість та життєздатність.

Список літератури:

1. Рожков А.О. Дослідна справа в агрономії / А.О. Рожков, В.К. Пузік, С.М. Каленська та ін. // Навчальний посібник: у 2 кн. – Кн. 1. Теоретичні аспекти дослідної справи – Х.: Майдан, 2016. – 316 с.